

**Totivs Ivris Canonici Compendivm, Siue, Brevis Svmma In
Qvinque Libros Decretalivm Sacri Concilii Tridentini
Decretis Accommodata**

In Qva Ivris Canonici Primæ Institutviones, seu Elementa ita traduntur, vt plurima breuiter ac decisiuè explicentur, & Canonum, Glossarum, ac Doctorum receptorum auctoritate communiuntur ...

Axel, Johannes Honorius van

Coloniae Agrippinae, 1656

De rescriptis. Titulus III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61552](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61552)

sed non tollitur statutum, siue consuetudo specialis præcedens & rationabilis, nisi expressè caueatur in ipsa, *d. c. l. hoc tit. in 6. & ibidem monach. & Can. vt de his copiosius traditur per DD. in §. pen. Instit. de iur. natu. gent.*

¹⁴ ad quos me remitto, In foro ecclesiastico licet allegare leges imperiales, *c. super specula de priuileg. c. 1. de nou. oper. nunt. c. si in adiutorium & c. quis autem & c. seq. dist. 10. c. quo iure dist. 8.* imo iura ciuilia generaliter disponentia, etiam si pænã contineant, habent locum in foro canonico contra clericos & ecclesias, quando contractum, in iure canonico cautum non reperitur; *c. ecclesia primo & ibi Host. & Ioan. Andr. n. 9. vt lit. pend. c. 1. §. fin. dist. 10. c. suscipitis in fine c. pen. & fin. dist. 10. Rot. decis. 72. n. 32. & seqq. p. 2. Anch. in c. hac constitutione in 4. de off. leg. in 6. not. & quando iure ciuili denegatur actio ob magnam æquitatem, denunciatio euangelica non potest intentari; *Pan. in c. fin. num. 26. & seqq. de prescript. Bald. in c. vnico §. si quis per triginta post n. 10. & seqq. si de feud. fuer. controu. inter. dom. & agn.**

¹⁵ statuta vero laicorum non obligant clericos *c. ecclesia B. Maria & ibi Pan. in repet. n. 26. & 37. & DD. communiter de constit. auth. casta & ibi Bart. n. 2. & DD. C. de sacros. eccles. Gail. obs.*

¹⁶ *32. & seq. n. 2.* In foro præparatorijs iudiciorum inspicienda sunt lex, statutum & consuetudo loci iudicij, in Concernentibus verò decisionem causæ, respicienda sunt statutum & consuetudo loci contractus, etiam si res de qua contractum est sit alibi sita *Ias. post Bart. in l. cunctos populos, num. 17. 20. & 41. Bald. num. 93. & seqq. & dd. communiter C. de summa Trini.* quando vnus duntaxat est locus contractus, vbi verò duplex est, vt quia in vno loco initus est, alius autem locus destinatus sit solutioni, tunc quoad solennitates & cætera quæ debent adhiberi vel impleri tempore contractus, inspicienda est obseruantia loci in

quo fuit contractum, sed quoad ea quæ veniunt implenda post contractum in esse productum in loco solutioni destinato, inspicienda sunt consuetudo & statuta loci destinatæ solutionis *Myns. obs. 82. cent. 4.*

De rescriptis.

Titulus III.

1. Rescriptum largè & strictè sumitur.
2. Rescriptorum, alia sunt gratia, alia iustitia.
3. Rescripti tres sunt partes.
4. Rescripta gratia & iustitia diuerso iure censentur, nam rescriptum per sub & obreptionem impetratum ad beneficia est ipso iure nullum.
5. Rescripta ad lites per sub & obreptionem impetrata, non sunt nulla ipso iure, sed ope exceptionis.
6. Citatio non est necessaria in impetratione rescripti.
7. Surreptio committitur in exprimendo falsum & verum tacendo, & quis eam probare teneatur.
8. Narratiua supplicantis, duplicis sunt generis, quadam sunt simpliciter pars gratia, quadam absolutè causa concessionu, vel concessionu magis clausulata.
9. Narratiua Papa non probat quando super ea non fundatur intentio Papa, si super ea fundatur intentio Papa, adhibenda est distinctio, an sit de facto proprio, vel de facto alieno.
10. Narratiua Papa emanata ad petitionem partis non probat, nec transferre onus probandi.
11. Rescripta gratia perpetua sunt, sed rescripta ad lites intra annum presentari debent.
12. In Rescriptis gratia inspiciuntur tempus date, in rescriptis iustitia, tempus presentationis.
13. In Rescriptis gratia ex errore in facto proprio pra-

presumitur dolus, in rescriptis iustitiæ in dubio non presumitur dolus.

14. Rescripta iustitiæ iudici presentata citato aduersario ad dicendum contra ea sunt communia.
15. Rescripta iustitiæ impetrata sine speciali mandato non valent, in rescriptis gratiæ ad beneficia non exigitur mandatum.
16. Rescripta gratiæ sunt personalia, & morte gratiati expirant, in rescriptis iustitiæ adhibenda est distinctio, an sint impetrata sub nomine dignitatis, vel contra personam.
17. In Rescriptis gratiæ & iustitiæ subintelliguntur clausulae, si ita est, saluo iure tertij.
18. Rescriptum gratiæ aut iustitiæ non statur quæ continent manifestum in constructione peccatum.
19. Sub & obreptio dolosa vitiat rescripta gratiæ & iustitiæ in totum, si ex simplicitate vel ignorantia processu, eatenus vitiat, quatenus fuit causa inductiua concessionis.
20. Rasure quando vitiat rescripta.
21. Rescripta tam gratiæ quam iustitiæ sunt restringenda.
22. Rescriptum posterius quando deroget priori.
23. Princeps dispensat circa ius humanum, circa ius diuinum & naturale declarandi & interpretandi habet facultatem.
24. Dispensatio est remissio legis facta ex causa urgente ab habente potestatem.
25. Dispensationum quedam est simpliciter permessa & quedam est de iure debita. Item alia est gratiosa, alia commissaria.
26. In dispensatione secunda debet fieri mentio de prima.
27. Dispensatio & facultas dispensandi differunt.
28. Absolutio à commisso crimine, siue indulgentia & rehabilitatio differunt.

RESCRIPTUM ¶ sumitur largo modo, & tunc comprehendit priuilegium, bene-

ficiū principis, & alia rescripta, quæ emanant nedum ad iuris obseruantiam, sed etiam præter vel contra ius: & ita sumitur in hâc rubricâ, sub qua tractatur de priuilegijs, c. 1. c. cum ordinem & c. constitutus hoc tit. c. si propter, hoc tit. in 6. dispensationibus, c. si gratiose c. quauis hoc tit. in 6. indulgentijs, c. fin. hoc tit. in 6. literis beneficialibus, c. eam te & c. seq. c. cum adeo, hoc tit. & literis ad lites: c. ceterum, c. ad hac c. nonnulli & hoc tit. strictè rescripta sunt epistolæ subditis datæ ad beneficia, vel lites, quæ ius inter partes statuunt; c. constitutus de concess. præbend. cap. 1. hoc tit. l. 2. C. de leg. Franc. in c. si cui nulla de præb. in 6. illa ¶ rescripta gratiæ, hæc iustitiæ appellantur; in dubio præsumitur rescriptum iustitiæ, & qui gratiam allegat gratiam probare debet: c. fraternitatis de schismat. Gemin. inc. si cui nulla n. 5. Archid. in princ. & Franc. n. 1. de præbend. in 6. Ioan. And. in c. in causis post n. 34. & 38. de elect. & ibi Pan. n. 11. & 12. circa quæ, ac dispensationes, cæteris prætermisissis quasdam regulas trademus. Rescripti ¶ tres sunt partes, narratio, supplicatio, quæ respiciunt impetrantem. & conclusio quæ concedentem respicit. Bald. in c. super literis n. 24. hoc tit. & hanc vltimam partem practici vocant dispositiuam, siue clausulas, nam ibi Papa conscribit illas clausulas quas vult concedere, Rebuff. in praxi tit. de sign. grat. n. 23. parte 1. Rescripta ¶ gratiæ, & iustitiæ, in multis diuerso iure censentur, vt latè tradit Menoch. de arbit. iud. cas. 201. & casu 202. lib. 2. cent. 3. Rescriptum ¶ per sub, & obreptionem, impetratum ad beneficia, est ipso iure nullum; & taciturnitas exceptionis peremptoriæ aduersario competentis inducit surreptionem: c. ad auer. c. constitutus, c. ad audienciam, el. 2. hoc tit. c. fin. de præb. Clem. 1. de præb. c. si motu s. 1. de præb. in 6. c. quod super his de fid. inst. Felin. in d. c. ad audienciam el. 2. n. 22. vbi ampliat & limitat & ibi

Pan. n. 50. & 8. & Canc. communiter & potest opponi de surreptione dupliciter, declinatoriè, quia si literæ non valent, executor non recipit iurisdictionem; & peremptoriè contra gratiam, vltque ad sententiam, Pan. in c. fin. n. 4. de præsumpt. gl. fin. in c. ad audientiam, el. 2. & ibi Pan. n. 10. & 15. hoc tit. Pan. in c. ceterum n. 6. hoc tit. gl. in c. 1. in verbo obtentum de litis contest. in 6. Limita vt procedat in rescriptis ad beneficia gratiosis, secus in rescriptis iustitiæ ad beneficia iuxta c. cum secundum de prabend. quæ, vt omnes contentiosæ, bullantur cum canabo, Felin. in c. postulasti sub n. 1. vers. dum declarat. abbas de rescript. ac ea taciturnitas iuris peremptorij non vitiat, & talis exceptio tantum potest opponi ad merita causæ. Franc. in c. 1. n. 3. in fin. de lit. contest. in 6. Butr. post. Ioan. And. in c. postulasti n. 14. & 15. hoc tit. Item secus in literis datis, post gratiam pro executione gratiæ. Pan. in c. constitutus n. 5. hoc tit. Idem post gl. in c. ad audientiam el. 2. hoc tit. Rescripta ad lites non sunt nulla ipso iure, sed ope exceptionis, c. si autem, c. plerumque hoc tit. Felin. in d. c. ad audientiam 2. n. 17. Bell. dec. 84. in executoria Butr. in c. cum dilecta n. 3. & 10. hoc tit. siquidem exceptio respicit literas tantum, vt exceptio pacti de non agendo est dilatoria, & eius taciturnitas inducit subreptionem rescripti, & opposita, impedit litis contestationem; si vero respicit negotium principale, est exceptio peremptoria; & non potest opponi declinatoriè, sed peremptoriè post litem contestatam: nisi sit exceptio rei, vel litis semel finitæ; c. exposita de arb. gl. in c. super literas in verb. literas hoc tit. & ibi Fel. n. 14. Ioan. And. in c. 1. in gl. 2. super verbo cum agendo & n. 13. de lit. cont. in 6. Rot. dec. 13. de lit. cont. in 6. Pan. in d. c. ad audientiam el. 2. n. 15. Rot. dec. 13. n. 5. de off. deleg. in nou. Rot. dec. 65. de appel. in antiq. aut producat tale priuilegium, quod habeat clausulam derogatoriam ad rescri-

pta seu illis det formam c. cum ordinem hoc tit. & ibi gloss. & DD. vel sit rescriptum auctoritatum, c. ecclesia 2. vt lit. pend. & Gaul. obseru. 41. libr. 1. subreptitium quod nullam tribuit iurisdictionem & ipso iure est nullum. c. inter monasterium de re iud. c. ex literis de offic. deleg. Felin. in c. super literis n. 12. hoc tit. Card. seraph. decis. 76; n. 6. qui nihil allegat. c. vt nostrum de appell. Caput aq. dec. 264. p. 2. In curiâ Romana non excipitur de subreptione rescriptorum iustitiæ, propter facilem recursum ad signaturam. Garc. de benef. p. 8. c. 3. n. 114. Greg. xv. decis. 435. n. 5. & ibi annot. In ÷ impetratione seu petitione rescripti à principe, non est necessaria citatio alicuius ad essentiam rescripti, sed cum postea proceditur ad vltiora. citatio est necessaria. l. 2. & ibi post gl. in verbo reparationem Bald. sub n. 2. C. de temp. & reparat. appell. & ibi DD. Surreptio ÷ committitur in exprimendo falsum, & verum tacendo: Pan. post gloss. in c. quia arca n. 5. de consang. & affin. c. dudum & 2. vers. insuper de elect. Garc. de ben. p. 8. c. 5. n. 19. & seq. ponens regulam vnam circa falsi expressionem alteram circa veri taciturnitatem. si allegetur surreptio in vero tacendo, debet opponens probare ea extitisse tempore impetrationis. Gemin. in c. 1. sub n. 8. vers. in litteris beneficialibus de lit. cont. in 6. & ibi Franc. n. 17. Ioan. And. & can. Pan. c. constitutus n. 4. de rescript. Greg. xv. decis. 108. de quibus erat facienda mentio: si in falso exprimendo, debet probare impetrans ea, quæ narrauit, etiam si ex aduerso non fuerint negata, l. matrem C. de probat. c. cum adeo, & postulasti hoc tit. l. cum autem & ibi gl. fin. ff. de negot. clem. fin. & ibi gl. in verbo creatum hoc tit. & Can. Bell. dec. 303. Paris. cons. 49. n. 30. & 31. vol. 4. Rot. dec. 20. de prab. in nou. fore vera: Pan. in c. constitutus n. 4. hoc tit. Franc. post Ioan. And. in c. 1. n. 2. de lit. contest. in 6. Bellam. decis. 76. n. 6. Ripa in c. 2. n. 29. & seq. hoc tit. etiam si talis nar-

narrativa sit negativè concepta, & non sit coarctata; quia imputet sibi impetrans, quod in eâ se funda vit, Innoc. in c. super hi sub. n. 10. in princ. de accus. Bart. in l. in illa stipulatione 1. n. 4. & 5. ff. de verb. oblig. & ibi Alex. Bellam. decis. 76. n. 2. & seq. l. ergo ff. ex quib. caus. maior. Crauet. cons. 112. n. 6. vt est negatiua, non sufficientis dispensationis super retentione plurium incompatibilium, nullo titulo, nulloque juris adminiculo, Paris. cons. 138. n. 1. & 2. vol. 4. Rot. Farin. decis. 179. n. 7. p. 2. l. hoc iure utimur ff. de verb. oblig. & ibi Bart. & Bell. decis. 76. n. 2. ac negatiua non sufficientis dispensationis super defectu natalium: Gab. de prob. concl. 6. n. 5. Paris. de resignat. li. 10. q. 3. n. 5. Greg. xv. dec. 242. & ibi annot. & decis. 13. n. 9. & seq. ubi plura similia cumulat. & dec. 353. & ibi annot. nisi dicta negatiua appositae legatur, non in supplicatione, sed in literis ex officio, per officiales Cancellariæ, ad evitandâ solutionem annatæ: ut resolutum fuit in una, calaguritana beneficii de Ariola 26. Junii 1591. coram Giphio, Greg. 15. dec. 577. n. 6. plures decisiones cumulat. Garc. de benef. Bart. 5. c. 6. 3. n. 209. & seq. quia annata non solvitur quando literæ expediuntur sub narrativa intrusionis, sed sit obligatio de illum solvendo post habitam possessionem iuxta styllum Cancellariæ Greg. xv. decis. 440. n. 6. Gonz. super reg. Cancel. de mensibus & altern. gl. 15. §. 1. n. 70. sicut & plures aliæ clausulæ non sunt justificandæ; dummodò non sit alteri concessa, dummodo non sit alteri jus quaesitum; dummodo collatio ad nos pertineat; sine præiudicio cuiusque, quæ ab officiliabus apponuntur, nec important conditionem suspensivam, sed resolutivam, recensitæ per Greg. xv. decis. 350. & annot. ratio utriusque dicti est, quia onus probandi incumbit asserenti: c. fin. 6. quaest. 5. l. 2. ff. de probat. §. non solum in fine Inst. de leg. Præfa-

tu procedunt in impetrationibus à Papa vel legato, non in ordinario, in quo non datur subreptio; sed dicitur providere motu proprio, & ecclesiis non personis, sicut Papa, & legatus, & sic provisio ordinarii, non potest de surreptione impugnari. Clem. 2. de offic. ordin. & ibi Zabar. in fine. & Pan. in c. cum nostris sub n. 19. de concess. prab. Felin. in c. ad aures num. 15. & in cap. in nostra. 29. coroll. de rescript. Gonz. al. super reg. de mens. & altern. gl. 4. a. n. 173. usque ad fin. Garc. de benef. p. 8. c. 1. n. 3. usque ad n. 19.

Narrativa ¶ alia est supplicantis, alia Papæ, Narrativa supplicantis duplicis sunt generis, quædam narrativa, sunt simpliciter pars gratiæ, in quibus principalis intentio concedentis non fundatur; ut quando narrat, se Doctorem, Baccalaureum, nobilem, valorem, vel quid simile, & in istis sufficit, semiplena probatio, c. inter quatuor & ibi gl. pen. de cler. peregr. c. illud de presump. Ioan. And. in c. infamibus de reg. iur. in 6. Rot. divers. decis. 9 num. 11. p. 2. Bell. dec. 76. in fine & decis. 113. 114. 674. Rot. Farin. decis. 296. in princ. p. 2. gl. in l. si vero §. 1. in verbo dubitetur ff. qui satisd. cog. Garc. de benef. p. 6. c. 2. §. 2. n. 205. & seqq. quia propter scientiam, nobilitatem, narrata, censetur motus Papa, ad concedendum facilius: c. de multa in fine. de prab. c. statuimus de maior. & obed. Caputaq. decis. 277. p. 1. quædam est narrativa, quæ est absolute causa concessionis, vel causa concessionis magis clausulata, & in hac non sufficit levis probatio, c. cui de non de prab. in 6. c. susceptum de rescrip. in 6. c. olim in fine hoc tit. Rot. decis. 268. n. 3. & 4. p. 1. Cresc. decis. 4. de concess. prabend. Rot. decis. 4. n. 7. de rescript. in antiq. idèd jus patronatus narratum, cum solitâ derogatione, est plenè probandum, c. nobis & ibi gl. in verbo in capella & Can. c. cum dilectus & ibi gl. in verbo presentare & Can. de iurepat. Rot. decis. 531. in princip. p. 1.

Cassad. decis. 4. de preb. & decis. 7. de iurep. Put. decis. 117. & 316. lib. 2. & non admittit excusationem à non verificatione, quia huiusmodi taxata, & limitata expressio, operatur defectum intentionis in non expressis, d. c. susceptum d. c. cui de non Felin. in c. super literis sub num. 3. vers. limita 4. c. cum in illis §. 1. & 2. de preb. in 6. Rot. divers. decis. 352. p. 1. in decisum relinquit l. universa C. de divers. rescript. Item narrativa verificanda est de iure quando agitur de perpetuo præiudicio ecclesiæ, c. cum de beneficio de preb. in 6. Rot. divers. decis. 208. n. 1. & 2. p. 1. In impetratione juris patronatus, in monasterio, cum narrativa, quod conventu caret: stante statu conventuali præcedente, necesse est probare, quod status non conventualis sit legitime præscriptus, vel saltem observatus, per spatium quadraginta annorum: d. c. cum de beneficio de preb. in 6. Rot. decis. 2. de preb. in nov. Et in narrativa concordia sub beneplacito sedis apostolicæ, probari debet concordia & beneplacitum: c. questum & ibi nos. de rer. permut. Mohed. dec. 35. de renunc. quando verò non agitur de perpetuo præiudicio ecclesiæ, facilius toleratur, quod narrativa verificetur de facto, ut in impetratione monasterii, cū narrativa, quod conventu caret, c. ut nostrum in fine vers. si vero ante donationem perceperit ut ecclesiastica beneficia & c. gl. in clem. 2. in verbo defensor de reb. eccles. alien. Rot. divers. decis. 208. Et narranti in supplicatione confirmationis, vel surrogationis, à se petitæ, se beneficium canonicè fuisse assecutum; sufficit probare, quod auctoritate ordinarii, fuerit assecutus, licet assecutio non valuerit: Bell. dec. 116. c. Michael. de fil. presbit. alias si agat ad assignationem ecclesiæ, vel beneficii, de collatione plenam fidem facere tenetur. c. olim in princ. ibi sibi collatam & in fine hoc tit. In narratis quæ jus concernunt, non cadit

obreptio, cum signatura ea, quæ juris sunt, intelligat. c. 10. de Constit. in 6. l. omnium C. de testam. Narrativa facti quæ non est de substantia gratiæ, sufficit, quod de facto verificetur, c. commissa §. fin. & ibi gl. in verbo promovendo de elect. in 6. Rot. divers. dec. 19. in princ. p. 1. & decis. 19. n. 9. & 10. part. 2. Greg. xv. decis. 137. n. 7. Bellam. decis. 116. in fine. Et ita sufficit etiam, eam de facto excludere. Rot. divers. decis. 208. sub n. 2. p. 1. in bello §. facta ff. de cap. & postlim. revers. l. 1. §. si vir. ff. de acq. possess. Laicalis intrusio in iurisdictione ecclesiastica narrata, non est probanda. Rot. divers. decis. 213. in fine p. 1. l. iuras ff. de usur. l. testamentum C. de testam. Qualitas narrata tendens in præiudicium alicujus, etiam quod facilius non inducat ad concedendum, est verificanda: l. non ignorat C. de iis qui accus. non poss. & ibi gl. fin. & DD. Felin. in c. ex parte 1. num. 25. de rescript. ponens plures exceptiones. Rot. divers. decis. 531. num. 2. p. 1. Cassad. dec. 10. de preb. Ut narrata familiaritas scriptoris, si literæ non sint taxatæ: secus si essent taxatæ: Qualitas narrata taxative, est probanda, quia operatur defectum intentionis, in non expressis. c. susceptum hoc tit. in 6. c. quamvis 1. & d. c. cui de non de preb. in 6. Rot. decis. 17. de preb. in antiquior. secus si qualitas sit causativè vel demonstrativè expressa: Felin. in d. c. super literis sub num. 3. vers. limita quarto hoc tit. Nisi sit talis, quæ facilius inducit principem, ad concedendum, & expressa sit, per malitiam, sive dolum, juxta distinctionem cap. super literis, hoc tit. cuius distinctio etiam habet locum, in literis gratiosis, ad beneficia: Rot. decis. quarta circa fin. de rescript. in antiq. gl. in d. c. super literis in verbo literas dedissemus & ibi Felin. in fine numeri primi & Can. c. muniter. Et omnia narrata sive in vim modi sive in vim conditionis sunt verificanda. c. verum de cond. appof. Cassad. decis. 10. de rescript. numero

numero septimo. Limita primo quando impetrans habet intentionem fundatam, juris presumptione, *c. dudum de presumpt.* & ibi Pan. numero quinto Felin. numero primo & tertio & Can. communiter post gloss. fin. *c. unico* & ibi gl. fin. de scrut. in ord. fact. gl. in *c. si forte in verbo scientia de elect. in 6. l. cum quidam la. secunda* & ibi gl. in verbo qui non offenderint ff. de leg. 2. Secundo in reo & possessore, gratias suas ostendente, §. retinenda vers. commodum insit. de interd. l. fin. *C. de rei vind. l. ut frui in fin. princip. ff. si usufruct. per. Rot. divers. decis. 59. p. tertia lib. tertio in fin.* Tertio in iure defuncti, quod ex sola supplicatione justificatur. Franc. in prox. l. 6. §. fin. numero secundo & ibi Can. Pan. in *c. in nostra numero vndecimo hoc tit.* & ibi Put. decis. 337. libro primo Cassad. decis. 8. de rest. spoliat. Quarto in possessorio recuperanda, sufficit ostendere literas expeditas, & non est necesse verificare narrativam, aut habilitates. *c. sollicite* & ibi gl. pen. vers. verior de rest. spol. l. 3. §. causa ff. de carbon. edict. l. fin. *C. de edict. diu. Adrian. toll. Bald. post gloss. in l. secunda C. de edict. diu. Adrian. tollendo Mober. decis. nona de saus. possess. & propr. Butr. in c. fin. sub numero tertio vers. adverte de success. ab intest. Put. decis. 239. numero quarto libro primo.* Quinto quando agitur de sustinenda gratia, Rota solet semper æquitatem amplecti, ut gratiæ sustineantur, & non pereant: quia multis laboribus, & gravibus expensis obtinentur. arg. *c. commissa de elect. in sexto Sarnen. in reg. de valore quest. 11. in fine Rot. divers. decis. 9. numero 9 p. 2.*

9 Verba ꝑ narrativa Papæ non probant, si super eis non fundatur intentio Papæ: *c. si Papa 1. resp. de privil. in sexto Clem. si summus de sent. excomm.* Si super eis fundatur intentio Papæ, distingue, aut sunt de facto proprio, aut alieno secum gesto, Felin. in *c. cum a nobis numero nono secundo de testib. l. mol. in clem. 1. sub numero nono de prob. Greg. xv. decis. 239. numero sexto & ibi*

late annos. vel sui prædecessoris, & faciunt plenissimam probationem: contra quam non admittitur probatio, quæ perimat probationem, vel falsam ostendat: *el. 1. de prob. Rot. divers. decis. 171. numero secundo & seqq. p. 1.* idem obtinet, si se fundat, super narrata consuetudine, privilegio, aut alia re, & *c. c. si Romanorum & ibi gloss. in verbo desunt, 19. dist. Innoc. in c. inter dilectos, numero quinto & ibi Felin. numero septimo de fid. instr. Rot. dec. 171. numero tertio p. 1. plures cumulans.* Sed bene admittitur probatio, per quam, stante narratione, probans relevaretur: videlicet, Papa narrans renunciationem beneficii factam, in suis manibus & per se acceptatam, confert illud, vel conferri mandat; bene potero probare, quod illud beneficium tempore renuntiationis, & collationis pertinebat ad me, & non ad cedentem, gl. pen. in d. *el. 1.* Aut sunt de facto alieno, siquidem gratia emanavit motu proprio, tunc probant salte. n. præsumptive, ita quod præsumptioni stabitur, nisi probetur contrarium: *Anch. in d. el. 1. sub numero primo de prob. & ibi Can. communiter, c. si motu & c. seq. de prob. in 6. & Rot. divers. decis. 154. n. 4. & 5. p. 2. pulchre Myns. obs. 34. cent. 5. ut si narraret beneficium vacavisse in Curia, per mortem beneficiati, potero probare contrarium, quod mortuus sit extra curiam, gl. antep. in d. *el. 1.* Verum Pan. hanc distinctionem, de narratis à Summo Pontifice, super quibus fundatur ejus intentio, restringit in d. *Clem. 1. de probat. ad ea narrata, quæ consistunt in plena dispositione Papæ per exempla d. Clem. 1. & verba ibi posita, & alia similia, & secus esse dicit in aliis non dependentibus à plena dispositione Papæ narrantis.* Tertius non potest se fundare in narrativa brevis, etiam motu proprio expediti, ita ut quoad ipsum plenam faciat fidem; quia rescripta ad beneficia, vel ad lites,*

ad litēs, inter partes jus statuunt, & sunt personalia: *c. constitutus de concess. præb. Achil. dec. 10. in fine de prob. Rot. decis. 766. n. 10. p. 1.* ratio præmissorum est, quia licet disputatio, cum Principe de potentia sua, in his quæ spectant ad ejus jurisdictionem, sit improbata, *l. 2. C. de crim. sacrileg.* tamen licet bene disputare de scientia sua, & similiter de voluntate; quia majestas sua, per illa nomina conservatur, in esse: *c. ex facto de vulg. & pupill. substit. & ibi. DD. Can. in d. c. super literis hoc tit.* ac Papæ erranti in jure, dici potest, vos fallit oblivio; *Castrens. in l. omnium sub. numero quarto C. de testa. c. ex parte & ibi Pan. per illum text. numero tertio de offic. deleg. c. præterea 23. dist.* Aut ꝑ verba narrativa Papæ emanarunt, ad petitionem partis, quod in dubio præsumitur; & nihil probant, nec transferunt onus probandi, *c. ex literis de transact. Anch. in d. el. 1. post Lapum & alios Rot. d. decis. 154. n. 5. & 6. p. 2. Alex. conf. 112. n. 5. vol. 7.* ideo inolevit stylus ut in literis apostolicis, ponantur verba ut asseris, quæ requirunt supplicantis probationem, secus si ponantur verba ut asseritur, *Rot. decis. 60. & dec. 77. de rescript. in aut. Rot. divers. decis. 412. p. 1. Casar. dec. 2. n. 3. & 5. de prob. pro quo allego text. in auth. si quando C. de const. pecun.* sed *Rot. Bisig. decis. 6. de præb. & Card. Zab. in c. fin. de præsumpt. vers. quero circa hoc & c. & in leg. unica, de probat. quæst. 10. in fine & quæst. seq. centent utroq; casu impetranti incumbere onus probandi, Pan. in c. fin. de præsumpt. sub n. 9. & Felin. in c. ad aures n. 10. vers. septima conclus. de rescript. pro conciliatione dictarum opinionū, duos considerant casus, primus est, quando alia verba rescriptorū sunt concepta, in personā impetrantis, puta, exposuit nobis talis, & c. postea dicitur ut asseritur, & videtur quod impetrans dixerit, ita ab aliis asseri, non autem, quod ipse asseruit, quia in generali ser-*

mone non venit persona loquentis, *d. auth. si quando C. de non numer. pecun. l. inquisitio C. de solut. c. petitio & ibi gl. & DD. de jurejur.* & sufficit probare, quod ita asseratur communiter, & probet assertionem communem, non autem aliquorum, juxta ea, quæ dicuntur de probatione famæ, & opinionis communis. *Bart. in l. de minori §. tormenta ff. de quæst. cum concord. Secundus casus est, quando omnia verba loquantur, uniformiter, & videtur quod ipse impetrans, omnia asseruerit, & ideo debet probare ea omnia esse vera, quæ narravit, *d. c. 2. & ibi Ripa n. 29. hoc tit. & Can. l. fin. C. de divers. rescript.* Verbis narrativis alicujus, citra Papam, non creditur regulariter etiam si narrans sit legatus, & de gestis à se velit fidem facere. *gl. in d. el. 1. in verbo reservasse de prob. DD. post gloss. in c. post cessionem de probat. & in c. quod super his de fid. Instr. Vital. in d. el. 1. n. 52. & seqq. & ibi Can.**

Secundo rescripta ꝑ gratiæ perpetua sunt, *c. decet. de reg. jur. in 6. c. si cui nulla de præb. in 6.* nec re integra, concedentis morte expirant, prout nec etiam executoribus, data potestas, expirat: ne gratiam eandem, vel reddi inutilem, vel ipsius effectum, in tempus longius differri contingat: *c. si super de off. deleg. in 6. Rot. decis. 19. de præb. in nov.* quod indubitatum est, quando gratia jam est facta, ei, cui scribitur, & litteræ sunt expeditæ in forma gratiosa; nec non si Papa mandet, certæ nominatæ personæ provideri, de beneficio certo vacante, in forma, dignum; quia hic proviso, jus ad illud, quæsitum est, & gratia est perfecta, & ideo non expirat re integra morte mandantis, *c. si super gratia de offic. deleg. in 6. Rot. decis. 12. de offic. deleg. in nov. Garc. de benef. c. 2. p. 6. §. 2. n. 309. & seqq. Arch. in c. petisti n. 47. q. 1. aut mandat, provideri de certo beneficio, quod impetrans narravit, certo modo vacare, cum causæ cognitione, & citatione par-*

ne partis; quia isti, quibus sub hac ultima forma scribitur, licet non sint executores, sed meri iudices delegati, tenentur vocare partem, & cum causæ cognitione procedere ad provisionem faciendam, c. exhibita de iudic. c. ex parte 1. & c. olim. hoc tit. Rot. decis. 12. de offic. deleg. in nov. attamen gratia est perfecta, quia provisum est certæ personæ, de certo corpore beneficii, certo modo vacante, & gratia, ob eandem rationem non expirat, quia provisio ius est quæsitum ad rem: neque & executorum, siue meri sint, siue mixti, potestas, tanquam accessoria: d. c. super gratia Rot. d. decis. 12. Garc. de benef. p. 1. c. 2. §. 3. n. 303. Gonzal. super reg. de mens. & ali. gloss. 12. n. 4. 4. & plurib. seqq. secus si Papa mandat, provideri, etiam motu proprio, certæ personæ, in forma dignum, de incerto beneficio: quia hic potestas executoris principalis est, & gratia accessoria; provisio ad beneficium nullum est jus quæsitum, & ideo expirat re integra morte mandantis: c. si cui §. fin. & ibi gloss. fin. Franc. in 4. not. & Can. de preb. in 6. Gonz. super reg. Can. de mens. & alter gl. 12. n. 42. ante fin. Garc. de benef. p. 5. c. 2. §. 3. n. 301. Rot. d. dec. 12. de off. deleg. in nov. sed & gratia ad beneficium vacaturum certum non expirat, morte Papæ, etiam re integra, quando non committit executori provisionem, sed ipse confert, ex nunc prout ex tunc, quia tunc gratia est facta, & provisio jus ad beneficium est quæsitum, c. si de super gratia & ibi Can. de offic. deleg. in 6. late Gabriel de preb. cond. 1. Gonzal. super regul. de mens. & alter. gloss. 12. sub. n. 42. Garc. de benef. p. 6. c. 2. §. 3. n. 305. & seqq. plura similia adducens. Rescriptum ad lites intra annū præsentari debet, postquam copiam iudicum habuerit impetrans, c. si autem. c. plerumq. hoc tit. gl. fin. c. 1. hoc tit. & ibi Can. & ejus probata malitia, aut negligentia, in non ulu primi; valet secundum rescriptum, super eodem, ab adver-

Summa in Decretales.

sario, nulla facta mentione primi, impetratum; non data impetratione secundi valet primum rescriptum perpetuo, l. falso C. de divers. rescript. Pan. in d. c. plerumque n. 4. hoc tit. Franc. mart. quest. 41. lib. 1. & tanto tempore, quando durat ipsa actio, super qua fuit impetratum: late Bald. in d. l. falso n. 2. & DD. sed re integra, morte concedentis expirat. c. gratum. c. licet de offic. deleg. c. relatum & ibi gl. eod. tit. Archid. in c. petisti sub n. 4. 7. quest. 1. † Tertio in rescriptis gratiæ inspicitur tempus datæ, c. eam te c. constitutus & ibi gl. in verbo impetrasset hoc tit. c. si eo tempore hoc tit. in 6. c. 2. de dec. in 6. c. dudum 1. & ibi gl. in verbo electionis tempore de elect. c. dudum el. 2. in verbo electionis de elect. cum eorum par est causa, susceptum & ibi gloss. fin. hoc tit. in 6. c. hi qui de preb. in 6. & ibi gloss. 1. circa validitatem; invaliditatem gratiæ, c. si eo tempore hoc tit. in 6. & ibi omnes notant. c. eam te & ibi Felin. n. 18. hoc tit. qui ponit aliquod sal. el. fin. hoc tit. Caput q. decis. 40. n. 2. & 3. p. 2. prælationem; tum in literis ad beneficia vacantia, Felin. inc. capitulum n. 5. hoc tit. c. si à sede de preb. in 6. (nisi quod de stylo curiæ Romanæ inter duos resignatarios, præferatur anterior in consensu, quamvis posterior, in data, Crescent. decis. 1. de concess. preb. Paris. de resignat. benef. lib. 8. quest. 7. n. 86. & seqq. quia ante præstitum consensum licitum est prænitere Rot. divers. decis. 471. n. 11 p. 1. & 282. sub n. 2. p. 2. Mohed. decis. 16. de renunc. dicitur infra de renunc.) tum etiam in literis ad vacatura beneficia, c. eum cui, & ibi gl. fin. & c. si postquam & c. quia sape de preb. in 6. c. capitulum de rescript. & ibi Felin. n. 5. c. tibi qui hoc tit. in 6. c. duobus & ibi Franc. n. 4. hoc tit. in 6. nisi gratia primi fuerit conditionalis, & ante conditionis existentiam, jus secundo fuerit pure quæsitum, c. si pro te de rescript. in 6. & ibi Can. el. p. de Conces. prebend. ac verificationem, quando veritas causarum narratur de præ-

C

lenti,

lenti, c. quia circa & ibi Pan. n. 4. de consang. & affin. c. constitutus hoc tit. & ibi post gl. Can. & capaciatem impetrantis, c. si eo tempore hoc tit. in 6. c. ei cui de prab. in 6. & ibi Can. arg. l. 1. §. 1. ff. de leg. 3. nam gratia sic intelligenda est, ut possit à principio & tempore datæ verificari, & beneficia simul capi per impetrantem: el. gratia & c. in nostra hoc tit. Achil. dec. 5. de prab. in rescriptis vero iustitiæ inspicitur tempus præsentationis factæ iudici in scripto, c. ut debitus de appell. l. si quis & ibi Bart. n. 3. C. de aqueduct. 10. lib. 11. Innoc. in c. ex conuisione n. 2. de rest. spoliat. & ibi Host. Quarto, † in gratiosis, ex errore in facto proprio, præsumitur dolus, ut falsa ætatis expressione: Mohed. decif. 8. hoc tit. Put. decif. 340. lib. 1. Casar. decif. 20. n. 3 & 4. de prab. c. cum nobis & ibi Imola sub. n. 5. de elect. imo quælibet expressio falsa, & taciturnas exprimendæ qualitatis, vel circumstantiæ, etiam quod Papa esset alias concessurus, præsumitur dolosa, Innoc. in c. super literis in princ. hoc tit. Collect. in c. ecclesia vestra n. 10. de sortil. Put. d. dec. 340. gratiamque vitiat in omnibus, c. ad aures postulasti hoc tit. el. 1. de prab. in princ. c. si motu §. 1. de prab. in 6. Felin. in c. super literis n. 5. hoc tit. & in c. ad audientiam n. 21. hoc tit. Caputaq. decif. 49. p. 2. etiam si obtenta sic gratia legibus foret contentanea, in pœnam fraudulentæ mendaciæ: l. et si legibus C. si cont. jus vel utilit. pub. & c. & ignorantia non excusat, à surreptione, etiam si consistat, in tacendo factum alienum, quod impetrans probabiliter ignoravit, c. constitutus hoc tit. Casar. decif. 20. n. 3. super reg. Cancell. & sola simplicitas sine dolo in eis nocet, quando per expressionem vel taciturnitatem, sequitur taxatio ad expressa, Felin. in d. c. super literis sub. n. 3. & c. limit. 4. quod in dubio præsumitur, in gratiosis, propter eorum ambitionem: c. quamvis el. 1. & c. cui n. n. de prab. in 6. c. susceptum hoc tit. in 6. ut si impetro benefi-

cium, per mortem Alexandri, non venit modus vacationis in personam alterius, arg. c. Romana §. in alium de appell. in 6. d. c. susceptus, Rot. decif. 43. hoc tit. in antiq. Sunt tamen aliquot casus, in quibus surreptio, in beneficiis, non præsumitur dolosa, primus, si fiat circa superflua, Felin. in c. cum ordinem sub n. 2. vers. adverte, hoc tit. Felin. in d. c. super literis post n. 5. vers. sunt tamen Bell. dec. 4. Rot. decif. 10. hoc tit. in nov. Secundus si circa id, quod si verum esset, potius debuisset principem retrahere, Pan. in d. c. super literis n. 6. & ibi Felin. post n. 5. Rot. decif. 4. de rescript. in ant. n. 6. & 7. Tertius quando per testes probatur principem scivisse illud, quod non fuit narratum in gratia, Caputaq. decif. 51. p. 1. felin. in rub. de Constit. sub. n. 6. vers. tribus tamen & c. Quartus quando surreptio stante validitate rescripti potest reduci, ad terminos juris communis, c. gratia & ibi Franc. n. 3. hoc tit. in 6. c. super literis & ibi Cav. hoc tit. In literis iustitiæ in dubio non præsumitur dolus; Felin. in d. c. super literis sub n. 5. & rescripta iustitiæ etiam advocatoria valent, quamvis plura capitula copulative in eis narrentur, quorum aliqua sunt vera, aliqua falsa, si ex veris potest sequi effectus, & conclusio: c. 2. & ibi gl. in verbo perpetuo & Can. hoc tit. Rot. decif. 7. hoc tit. in nov. Archil. decif. 11. hoc tit. & error in nomine, & cognomine diæcesi adversarii, si de personâ constat non vitiat: gloss. in c. cū in multis in verbo nomina hoc tit. in 6. & ibi lo. Monach. & Ar. hid. Felin. in c. significante in princ. hoc tit. Rot. decif. 16. hoc tit. in nov. Franc. in c. fin. in princ. de foro compet. in 6. quia regulariter in dubio verba demonstrative non taxative sunt intelligenda: l. si servus communis ita ff. de stipul. serv. l. cum pater §. mensa & ibi Bart. n. 8. ff. de leg. 2. Rot. divers. decif. 442 n. 3. p. 1. rescripta gratiæ æquiparantur contractibus bonæ fidei rescripta iustitiæ contractibus stricti juris, Ioan. And. post Monach. in

c. 2. nu. 3. de fil. praebe. in 6. & ibi Can. Quotid
 14 rescripta ꝛ iustitiae iudici praesentata, citato
 advertario ad dicendum contra ea, sunt
 communia, c. 1. & 2. de mut. peti. gl. in el. sape in
 verbo si quid petere, de verbo signif. Rot. decis. 17. de
 dol. & cont. in nov. Mohed. decis. 4. in fine de iudic.
 Greg. xv. decis. 552. numero 2. & ibi late annot. &
 impetrans reo invito non potest illis renun-
 ciare, Rot. decis. 17. num. ero quarto de dolo & cont.
 Felin. in rub. de rescript. numero tertio, gl. in el. con-
 stitucionem in verbo nolle uti & Can. de elect. In-
 noc. in c. ex conquestione numero primo, & seqq. de
 restit. spol. & ibi Host. in fine Pan. n. 10. & n. seqq.
 aut declarando restringere, ex qua causa a-
 gere voluerit, quando ambiguitas procedit
 ex multiplicatione causarum; Aret. in l. si quis
 intentione ambigua n. 6. ff. de iud. Caputaq. decis.
 264. p. 1. imo rescriptum impetratum, per
 actorem super diversis articulis tacite, vel
 expresse, per usum in uno, fit commune, &
 invito actore, potest reus illo uti, super aliis
 articulis: c. primo & ibi Pan. de sequest. posses. &
 fruct. Pan. in c. ex conquestione n. 10. de restit. spol.
 citatione vero ad dicendum contra rescrip-
 tum decreta, sed nondum executi, potest
 impetrans rescriptis iustitiae renuntiare. Ar-
 chil. decis. 10. hoc tit. qui alias decisiones citat, Rot.
 decis. 17. de dol. & contum. in nov. l. si quis libellos
 & ibi gl. C. de appell. c. fin. §. si quis libello 2. quest.
 6. & ibi gl. in verbo parentia ductus. Innoc. in c.
 cum ex conquestione numero primo in fine & n. 2.
 15 de rest. spol. Sexto rescripta ꝛ iustitiae impetra-
 ta, sine speciali mandato domini, non val-
 ent, nisi impetrentur per conjunctam per-
 sonam, c. nonnulli §. fin. hoc tit. aut superiorem
 praelatum: clem. 1. hoc tit. in rescriptis gratiae,
 ad beneficia obtinenda, & privilegia, Pan. in
 c. dilectus numero tertio. ut lit. pend. & c. non exi-
 gitur mandatum, gl. fin. in fine in d. c. nonnulli §.
 fin. c. quam sit, & ibi gl. in verbo petere de elect. in
 6. Pan. inc. ad aures post. gloss. in fin. hoc tit. Sep-

timo rescripta ꝛ gratiae sunt personalia, mot. 16
 te gratiati expirant, & in successore, creatur
 novus titulus, c. susceptum hoc tit. in 6. c. quam-
 vis de prae. in 6. Rom. cons. 374. numero quinto,
 cum in beneficiis non habeat locum succes-
 sio: c. ex transmissa de fil. presbyt. Franc. c. primo de
 fil. presbyt. in 6. rescripta iustitiae impetrata,
 sub nomine dignitatis, extenduntur, re in-
 tegra in & ad successorem: c. dilecti de for.
 comp. gl. in c. significavit hoc tit. Innoc. in c. gratiam
 de off. deleg. impetrata pro vel contra perso-
 nam, re integra, non transeunt ad suc-
 cessorem singularem, c. Pet. & de off. deleg.
 praeterquam in eum, in quem facta est alie-
 natio iudicii mutandi causa, c. 1. de alien. iud.
 mut. caus. fact. & incienter succedentem in
 vitium: c. quia v. de iud. transeunt in & ad suc-
 cessorem universalem, si tempore data re-
 scriptorum aut deputationis iudicium, e-
 rat in rerum natura, ille; contra quem impe-
 trata fuerunt, alias non valent: l. 2. ff. qua sent.
 sine appell. rescind. l. Neratius ff. de reg. jur. Pan. in
 c. significavit n. 6. hoc tit. & ibi DD. Pan. in c. tua
 nos, nu. 5. de usur. in 6. re non integra, puta quia
 defunctus fuit citatus, transeunt in univer-
 salem, c. dilecti de for. compet. & in casibus, in
 quibus transit instantia, dicitur infra tit. de
 iud. §. instantia causa criminalis, etiam in singu-
 larem successorem, argumento à contrario sen-
 su d. c. significavit & ibi Zab. circa finem vers. gene-
 raliter, Anch. But. & Can. c. gratum & ibi gl. in
 verbo quest. captum de off. deleg. late Capra concl.
 34 & 35. Infra ꝛ rescriptae regulae communes 17
 sunt, rescriptis gratiae & iustitiae: clausulae si
 ita est, & si preces veritate nitantur, in omni re-
 scripto intelliguntur, c. 2. hoc tit. l. est non c. si
 cont. jus vel util. pub. & ibi not. l. universa C. de di-
 vers. rescript. nec expresse reddant gratias
 conditionales, quae nullam requirunt in
 causae expeditione cognitionem, & quas
 Dominus abbreviatores Cancellariae, sine

alio examine, expediunt in forma gratiosa, quando supplicatio sub illa forma fuit concepta; sed quando requiritur causæ cognitio in expeditione, ut verba gratia confirmatione in forma communi, tum ex præsumpta mente, summi Pontificis concedentis, ac ratione futura expeditionis, quam post se expectant, resoluntur in suspensivas, si causæ cognitio non adhibeatur, aut expeditio non fiat in forma gratiosa, argumentum l. condiciones extrinsecus & ibi not. per Bart. & DD. ff. de cond. & demonstr. c. significasti in princ. & ibi gl. in verbo conditione & Can. de elect. Felin. in c. ex parte 1. n. 6 & melius sub n. 10. & 11. de rescript. publicis s. raphin. decis. 775. numero quarto & seqq. Bell. decis. 4. sub num. 1. quasi summus Pontifex sic noluerit: l. quod pure ff. quando dies leg. & c. sed Bart. in d. l. condiciones extrinsecus sub n. 1. & ibi DD. ac sub intelligitur clausula, salvo jure tertii, c. quamvis hoc tit. in 6. l. 2. s. merito & s. si quis à principe & ibi gl. ff. ne quid in loco publ. c. primo & ibi gl. fin. ut lit. pend. & c. c. ex tuarum de auct. & usu pallii. Error in nomine proprio, & dicecisi impetrantis viciant rescripta iustitiæ, c. ab excommunicato & ibi gl. in verbo de facto suo hoc tit. arg. l. fin. C. de hered. inst. Felin. in c. significante sub num. 1. o secundo hoc tit. vers. secunda declaratio. ac gratiæ. c. Rodolphus & ibi to. And. numero nono hoc tit. Crescent. decis. 14. numero secundo hoc tit. Rescripta inhibentia causæ cognitionem, non carent falsi suspitione, c. 2. hoc tit.

12 Non ¶ statur rescriptis, quæ continent manifestum in constructione peccatum: gl. in c. Apostolica 35. quest. 9. c. ad audientiam 1. hoc tit. & ibi gl. pen. & Felin. ampliat. & limitat. Rom. conf. 376. num. 10. & seqq. quia magna consilii moderatione, patientia, & maturitate decoquuntur, d. c. apostolica. Et ideo præsumitur falsitas, præsumptione juris & de jure, gl. in d. c. ad audientiam 1. & ibi Felin. & Can. Literæ

unius, aut syllabæ defectus eadem nõ viciat, c. ex parte de fid. Instrum. nisi variatio literæ induceret variationem sensus, c. inter dilectos de fid. Instrum. neque defectus unius dictionis aut orationis, Innoc. in d. c. ex parte & ibidem latius Felin. si alias colligi possit mens Papæ; quia oculus officialium sæpe fallitur, prout defectus syllabæ aut dictionis non viciat testamentum: l. errore C. de testament. l. qui habebat. ff. de manum. testament. dum tamen ex ipso orationis defectu non resulteret falsitas: vel defectus orationis, non sit circa id, quod consuevit poni ex communi, stylo Cancellariæ in rescriptis; nam tunc rescriptis propter hunc duplicem defectum vehementissimè suspectis, nullatenus debet fides adhiberi, Roman. d. conf. 376. num. 3. Felin. in d. c. ad audientiam el. 1. num. 1. Sub ¶ obreptio, si fuit dolosa, viciat rescripta in totum, siue fuerit causa concessionis totius rescripti, siue forte formæ specialis tantum, in pœnam ipsius mendacis, licet contineant plura separata: si processit ex simplicitate, vel ignorantia, eatenus viciat rescripta, quatenus fuit causa inductiva concessionis, vel totius rescripti: & hujusmodi discretio est adhibenda, aut vero expresso, aut suppresso falso nullo modo literas obtinisset, & viciat rescripta in totum, quibus duobus casibus nullatenus à delegato est procedendum, nisi forsitan eatenus, ut partibus ad suam præsentiam convocatis, de qualitate precum cognoscat: aut obtinisset literas in forma communi, & delegatus procedat servato juris ordine, non speciali forma rescripti: c. super literis hoc tit. & ibi Pan. num. 2. l. 2. & §. C. si cont. lus vel utilit. pub. ut sic in utroque casu eadem ratio, quæ delegantem, moveat & delegatum; & ubi delegans suas literas denegaret, delegatus etiam suæ cognitionis officium nullatenus

tenuis interponat, tam in literis gratiæ, quæ etiam ad jus commune reducuntur, c. si & c. grata hoc tit. in 6. c. cum aliquibus eod. tit. & lib. c. olim. & c. abbatem hoc tit. quam in literis iustitiæ: c. edoceri c. plerumque c. ab excommunicato c. pastoralis §. fin. & c. sedes apostolica hoc tit. dummodo reductio ad jus commune fiat, ex proportione verborum rescripti, stante ejus validitate. Felin. in d. c. super literis in 2. conclus. in 3. & 4. fallentia & ibi Anchar. numero quarto, & Innoc. num. 3. & seq. qui ponunt super quolibet membro exempla & Can. communiter. sed in literis gratiæ facilius dolus præsumitur, & vitii ipso jure, & verba præsumuntur posita taxative; secus in literis iustitiæ, ut latius supra dictum est. Causæ de præsentis aut de præterito existentes tales, quæ retraherent, aut difficiliorem redderent principem, sunt in consideratione, quoad subreptionem, obreptionem, & intentionis defectum, inducendum: de causis autem de futuro, quæ habent se ad esse, & non esse, quia non sunt in aliquo vero actu de præsentis jure fundatæ, in rescriptis non est facienda mentio. Felin. in c. in nostra coroll. 7. hoc tit. Rot. decis. 25. de rescript. in nov. Cassad. decis. 16. de præb. numero secundo, Rasura ¶ vitiat rescripta aperta, & impedit eorum executionem in possessorio, Bart. in l. si unus n. 1. C. de testam. quando reperitur in parte substantiali rescripti: c. licet §. quinta & ibi gloss. & Can. de crimine falsi c. cum venerabilis de relig. dom. c. cum olim. 2. de privileg. & ibi gloss. in verbo rasuras l. fin. & ibi gl. in verbo vitiatum C. de edict. diu. Adriani toll. & ibi las. num. 19. & Can. secus quando rescripta sunt clausa, in quocunque loco fuerit rasura: quia non est præsumptio contra impetrantem: arg. l. si unus C. de testam. arg. l. comparationes C. de fid. instit. gloss. in d. c. licet §. quinta in verbo tenuem & ibi Can. aut etiam aperta, quæ aliquando fue-

runt sana, ac casu aliquo pervenerunt ad manus adversarii, & postea reperiantur vitiatæ, in quocunque loco fuerit rasura; quia præsumitur, quod adversarius abraferit dolo: c. accepimus de fid. inst. & ibi Ioan. And. n. 5. Host. num. 5. Bald. in l. 1. sub num. 4. C. de fid. inst. vel reperiantur penes impetrantem, & rasura sit in narratione facti, c. ex literis de fid. inst. paucarum literarum: c. fin. de crim. falsi gl. in d. l. fin. in verbo vitiatum l. 1. §. fin. & ibi gl. in verbo mutilus ff. de bon. possess. secund. tab. aut scriptura abrafa in loco substantiali, ita bene sit scripta, quod videatur manus ejusdem Notarii, gl. in d. l. fin. in verbo à figura C. de edict. diu. Adr. toll. & ibi Bart. n. 3. & DD. gl. in fin. in c. cum venerabilis de relig. dom. & ibi Can. vel officialis & notarij in subscriptione attestari, fuerint de abrasione, Bart. in l. si unus nu. 3. C. de testam. Bart. in l. 1. §. fin. de bon. possess. secund. tab. num. 3. Restrīgenda ¶ sunt rescripta tam iustitiæ, c. P. & G. de off. deleg. c. sedes apostolica c. adhuc hoc tit. quam gratiæ, c. quamvis el. 1. de præb. in 6. c. 1. §. fin. & c. 2. de sol. præbyt. in 6. sed rescripta ad lites strictius sunt interpretanda, quam rescripta ad beneficia: Pan. in c. capitulum n. 6. hoc tit. & in eis ordo, & structura verborum interpretationem recipit à jure, s. causam qua hoc tit. c. ecclesia vestra 2. de elect. l. si quando C. de inoff. testam. l. tutores ff. de confirm. tut.

Rescriptum ¶ posterius derogat prioribus, de quo mentionem facit, c. ceterum §. 1. hoc tit. c. inter monasterium de re jud. c. coram de off. deleg. si in eadem causa ad lites impetretur, Felin. in c. ceterum n. 7. hoc tit. debet fieri mentio nedum de primo rescripto, sed etiam de omni notabili clausula ejus, puta quod fuerit communi consensu impetratum, c. ceterum hoc tit. c. ex conquestione & ibi Butr. in 3. not. de rest. spol. appellatione remota, Pan. in d. c. ex conquest. n. 4. de rest. spol. quia jura volunt

volunt de prioribus literis faciendam esse mentionem specialem, *c. ex literis de dol. & contr. c. in nostra hoc tit. ac de processu inchoato. c. inter de re jud. & ibi gloss. alleg. concord. c. ut debitus de appell. & ibi gl. in verbo si dicat. Pan. & Can. Felin. in c. super literis in 6. reg. hoc tit. si impetretur ab eodem ad beneficia diversa, sicut ecclesias; in secundo de primo, & processu ex primo rescripto secuto, etiam debet fieri mentio, *c. in nostra hoc tit. & ibi Pan. sub n. 6. & n. 7. & Can. alias neutrum valet, quia præsumitur impetrasse fraudulenter, Pan. in d. c. in nostra post. n. 5. & ibi Ioan. And. & Butr. nisi ipsi unum rescriptum impetraverit per se, & aliud impetraverit ejus procurator eo ignorante; quo casu datur illi optio, quoniam rescripto uti velit: *c. gratia hoc tit. in 6. ad idem vero beneficium, ab eodem plura possunt impetrari rescripta, ex post facto ad cautelam nulla priorum facta mentione i Pan. in d. c. in nostra n. 6. c. post electio & c. ex part. Assen de concess. præb. Speciale generali derogat sive speciale præcedat, sive sequatur, quamvis de eo mentionem non faciat, *c. abbatem & c. pastoralis §. quoniam hoc tit. gl. magna in c. 1. in verbo mandatum hoc tit. sive iustitiæ, c. 1. & c. pastoralis h. t. c. studuisti de off. de leg. l. in toto ff. de reg. iur. nisi tempore impetrationis secundi specialis, jam fuerit facta specificatio, per primū, *d. c. pastoralis §. 1. sive gratiæ: c. quamvis tibi de præb. in 6. c. generi de reg. iur. in 6. & ibi gl. alleg. conc. c. capitulum hoc tit. & ibi Pan. num. 4. extra hos casus, antiquius præfertur in literis gratiæ, quia in illis statur datæ; non præsentationi, *c. tibi qui hoc tit. in 6. & c. eum qui hoc tit. in 6. gloss. in c. si soli in verbo firmitatem de concess. præb. si primus impetrans non fuerit negligens, in prosequendo jus suum; cujus probata negligentia valet secundum, etiam si de primo non faciat mentionem, *c. capitulum & ibi gloss. in verbo primo & Pan. n. 5. &*******

*seqq. hoc tit. ac etiam literis iustitiæ, si primus impetrans, conventus per secundas, præsentet suas usque ad annum, & postmodum excipiat de suis prioribus; Pan. inc. 1. sub num. 14. vers. quartus intell. etus hoc tit. & ibi Butr. sub n. 21. Capr. conclus. 41. 42. & 43. alias si excipiat de suis prioribus, antequam illas præsentet iudici, non auditur, quia videtur hoc facere in fraudem: *c. ut debitus de appell. fallit in gratiosis, quando jus primi fuit conditionale, & ante conditiones existentiam, jus secundi fuit purificatum, & in esse productum. c. si pro te hoc tit. in 6. Archil. decis. 1. & 15. de præb.**

Dispensatio à declaratione differt: dispensat † princeps circa jus humanum, 2 3 quando data legis, vel Canonis obligatione, ab ea privatim aliquem eximit: *c. de multa & ibi Pan. num. 7. & seq. & Can. de præb. c. requiritis §. nisi rigor. & c. seqq. c. dispensationes & c. seqq. 1. quest. 7. §. plane ex his Instir. de iure nat. gent. & civitate Cov. in epit. lib. 4. decret. 2. part. c. 6. §. 9. n. 2. & 3. & per tot. circa jus divinum naturale & gentium declarandi, & interpretandi potestas principi competit ex aliqua causa iusta quæ hoc casu non præsumitur, nulla vero ei competit dispensandi facultas: *dist. 5. in princ. & ibi gl. p. mag. & Can. §. sed naturalis Instir. de iur. nat. gent. & c. laote Cov. in epit. lib. 4. decret. 2. part. c. 6. §. 9. per tot. pulchre Mynsing. obs. 97. cent. quinta Bald. in l. fin. numero tertio, & seq. C. si contr. ius. sed & in multis, præter articulos fidei, casibus juris humani Papa non dispensat, recensitis per gl. fin. in c. cum ad monasterium & ibi Butr. Pan. Boeck. à num. 14. usque ad 18. & Can. de stat. monach. & Canonic. regul. Felin. in c. si quando numero quarto. & quinto de rescript. Dispensatio † est remissio legis, facta ex causa ur. 2 4 gente, *c. talis requiritis & ibi gloss. mag. in verbo ut pleriq; 1. quest. 7. c. 1. & ibi Pan. numero quarto***

qui

qui clerici vel vou. & ibi Can. ab habente potestatem: requiritur §. nisi regor. 1. question 7. Pan. in d. c. de multa n. 8. de prob. concidi debet, causa cognita, & summa maturitate, atque gratis à quibuscunque ad quos jus dispensandi pertinebit, c. sicut el. 2. sef. 25. c. dispensationes & c. seqq. 1. quest. 7. & hæc expressa vocari potest: facta à supremo principe, sine causa valet; quia pro ratione est voluntas, l. relegati ff. de pan. & ibi gloss. fin. & DD. Pan. in c. constitutus n. 15. de relig. dom. Felin. in c. qua in ecclesiarum n. 60. ubi ponit sex. fall. de Constit. Con. in epist. lib. 4. decretal. 2. part. c. 6. §. 9. n. 10. & seqq. plures cumulans Gail. obs. 58. lib. 2. Mysf. d. obs. 97. cent. 5. in fin. & obs. 8. cent. 4. Alia tacita dicitur, quando Papa, vel Imperator, non expressis dispensationis verbis, & nulla præmissa causæ cognitione, Pan. in c. fin. sub num. quarto, de schismat. & ord. ab eis & c. in spectantibus ad jus commune, Innoc. in c. cum ad monasterium numero tertio, & 4. de statu monach. exercent actum positivum, siue effectum in personam sui subditi, quem sciunt pati impedimentum, maculam, vel defectum, requirentia dispensationem, vel citra dispensationem non valeret, vel saltem diceretur non legitime esse factus: l. imperialis §. similes C. de nupt. l. 2. C. de crimine sacrileg. c. veniens & ibi Can. de fil. presbyt. Put. decis. 6. & 15. de dispens. Bell. decis. 263. si narretur, secus si actus sonat in pari, vel sit negativus, ut quia ab inhabili recipit procuracionem, audit missam, & c. aut factum superioris possit interpretari, secundum jus; quibus casibus nunquam præsumitur dispensatum. c. dudum de decim. Bald. in l. bonorum la. 2. numero tertio, C. qui ad bon. possess. & c. Pan. in d. c. veniens num. 7. Gonzal. super regul. de mens. & alternat. gloss. 15. n. 29. & seq. Sed notandum est quod ex reg. Cancellariæ si dispensatio non venit sub quacunque signatura, in quavis gratia,

nisi totaliter gratiæ effectum huiusmodi dispensationis concernat, vel alias nihil conferat, aut operetur; unde si scienter inhabili faciat gratiam, non videtur cum eo dispensare. Paris. de resign. lib. 4. quest. 3. n. 63. Gonzal. super reg. de mens. & alternat. gloss. 15. nu. 29. & seq. Put. decis. 15. de dispens. ubi dicit videndum quomodo sit respondendum reg. Cancell. Episcopi, & alii inferiores, in casibus, in quibus possunt de jure dispensare, ipso facto non dispensant, nisi præmiserint super dispensatione faciendæ causæ cognitionem, & expriment dispensationis causam, c. diaconi 28. dist. c. qui in aliquo & ibi gloss. mag. in verbo concubinas 51. dist. gloss. 1. in c. si. de schismat. Anchar. in d. c. si summus nu. 7. de sent. excomm. gloss. fin. in c. 1. de ar. & qual. in 6 & ibi Gemm. in verbo dispensare late Boik. in c. veniens de fil. presbyt. Rot. decis. 2. de off. ordin. in antiq. licet non fuerit expressum verbum dispenso: consultius tamen est promotis, quod literas vel testes habeat, super dispensatione sibi facta: gl. in d. c. qui in aliquo c. si quis sine & ibi gloss. mag. 81. dist. si vero non præmissa causæ cognitione, aliquem inhabilem promovent, non videntur dispensare, imo puniuntur. Ioan. Andr. in c. fin. numero quarto, de schismat. & ibi Pan. num. tertio, & seqq. & Can. communiter. Pan. in d. c. veniens sub num. 7. vers. adverte quid, non sufficit de fil. presbyt. Collegium potest dispensare contra suum statutum, etiamsi sit confirmatum à Papa, Franc. in c. constitutus num. 15. de appell. Approbatio in actu requisita, ex actu positivo, negativo, & sonante in pari, ex quo pateat consensus inducitur. c. ex ore & ibi gl. pen. de his qua fiunt à majo. part. c. el. attendentes §. illas quoque in fine de stat. monach. Innoc. in c. cum ab ecclesiarum numero secundo de off. ordin. Absolutio ab excommunicatione non inducitur, per quemcunque actum, etiam scienter gestum, quia in ea exigitur certa forma

forma. *el. si summus de sent. excomm. c. cum defideres de sent. excomm.* Ex nominatione, honoratione, vel tractatu alicujus, ut prælati, vel Rectoris, aut sub nomine cujuslibet dignitatis, etiam scienter facta, non datur novus titulus, nec censetur novum jus conferri in prælatura vel rectoria. *el. si summus de sent. excomm. §. fin. ex patientia sive Conniventia non fit dispensatio c. cum jam dudum in fin. de præben. & ibi gloss fin. & Can.*

25 Dispensationum † quædam est simpliciter permilla & quædam est de jure debita, quando petitur ex legitima causa; *gloss. mag. in c. ut constitueretur in verba detrahendum 50. dist. c. necessaria c. dispensationes 1. questio. 7. & licet pro ea consequenda non detur actio, potest tamen implorare officium superioris. c. exigunt & ibi gloss. in verbo causa 1. quest. 7. c. fin. qui fil. sint legit. & ibi not. c. ipsa pietas in fine 23. quest. 4.* Item alia est gratiosa & dirigitur ei, cui fit, ut dictum est in rescriptis gratiæ; & ex decretis Concilii Tridentini, suum non sortitur effectum, nisi prius ab ordinariis impetrantium summarie tantum, & extrajudicialiter cognoscatur, expressas preces sub: & obreptionis vitio non subjacere: *c. dispensationes sess. 22. jure decretalium habebat locum, c. ex parte tua. de offic. ordin.* Nulla conceditur motu proprio, sed tantum ad petitionem partis, *c. innotuit. §. fin. de elect. c. fin. de schismat. l. pen. ff. de sentent. pass. & restitut.* Alia est commissaria, & dirigitur executoribus deputatis, & juxta Concil. Trident. ordinariis eorum, qui dispensationem impetrarunt: *d. c. dispensationes. quæ requirit factum executoris, & præcedentem causæ cognitionem, secundum formam mandati, & clausulæ, si ita est, c. ab excommunicato hoc tit. c. cum contingat de off. & potest. jud. deleg. Caputaq. decis. 273. p. 1. Paris cons. 57. num. 47. vol. 4. Archil. decis. 18. de pro-*

*cur. vocaturque mandatum de dispensando: Put. decis. 11. de dispens. Paris. cons. 57. c. cum olim. 1. & ibi gl. 1. de off. deleg. l. diligenter ff. de vitand. dispensatio facta statim præsentato mandato executori est nulla; Archil. decis. 2. de fil. presbyt. c. cum contingat, de offic. deleg. c. ab excommunicato hoc tit. nam licet clausula, si ita est, in gratiosis non inducat conditionem, c. ex parte 1. & ibi Felin. n. 6. hoc tit., nec requirit vocationem partium, Clem. 1. & ibi gloss fin. de off. deleg. Bald. in c. super literis n. 19. hoc est. Lap. allig. 60. nu. 2. Rot. decis. 4. num. 4. plures quotas allegans de fil. presbyt. in antiq. saltem extrajudicialem requirit causæ cognitionem, quam dispensatio facta, statim præsentato mandato, excludit: c. primates 2. quest. 1. Archil. decis. 2. de fil. presbyt. Franc. in c. dilecto num. 55. nu. 153. de appell. Gemin. in summa 2. quest. 1. num. 8. suffragatur huju(modi) mandatum, etiam non justificatum, non possessorio, c. literas & ibi collect. in fin. de restit. spol. Coll. ct. anea in c. quia circa de consang. & affin. Put. decis. 8. de probat. Archil. 18. dec. de procurat. manutentionis, Casar. decis. 4. num. 3. de caus. possess. & prop. arg. l. iusta ff. uti possidetis: ac etiam spolio, Mohed. dec. 11. de restit. spol. Put. decis. 239. in fine & decis. 249. lib. 1. Pan. in c. in literis numero quarto & quinto de restit. spol. Ioan. And. in c. literas num. 5. de restit. spol. nisi de inhabilitate constaret, ex confessione. Casar. decis. 20. num. 6. de prob. l. cum te la. 2. C. de transact. Motte Papæ, non expirat reintegra, sed possunt ordinarii illud expedire, etiam sede apostolica vacante, antequam exeat regula Cancell. super revalidatione literarum prædecessoris gratiæ & justitiæ, est enim gratia singularis certa, & determinata, per ipsum Papam facta, cujus executio mandatur ordinariis. Freder. de senis cons. 78. Sylvest. in verbo gratia num. 3. Fabien. in 5. quest. Garc. de benef. p. 6. c. 2. §. 3. n. 311. & seqq. Semper † in secunda dispensatio- 26
ne de-*

ne debet fieri mentio de prima, alias censetur subrepticia, quando dispensatio additur dispensationi: c. 2. §. statumimus de decim. in 6. c. 2. de fil. presbyt. in 6. & ibi Can. Rot. decis. 3. in fine de fil. presbyt. & c. in antiq. Pur. decis. 96. lib. 1. lecus si secunda gratia, concernat executionem primæ dispensationis: Ioan. And. in d. c. 2. numero secundo, & ibi Franc. numero quinto, in fine Crescent. decis. 18. hoc tit. Rot. d. decis. 3. in princ. Rot. divers. decis. 214. sub numero tertio, & 4. p. 1. Pur. decis. 96. lib. 1. Garc. de benef. p. 7. c. 2. num. 72. & seqq. item debet fieri mentio, de limitatione dispensationis, c. 2. §. 1. de decim. c. ceterum §. ad aures hoc tit. nam jura quæ arctant ad expressionem litis, verificationem narratorum, c. quia circa de consang. & affm. Caput. decis. 271. p. 1. causæ nedum finalis, sed etiam impulsivæ, c. postulasti & ibi Pan. numero primo, hoc tit. Dec. in c. cum cessante num. 7. de appell. Daputaq. decis. 274. p. 1. & mentionem certarum qualitatum an rescriptis gratiæ, habent locum in impetrationibus dispensationum; gloss. in c. non potest in verbo modicum de præb. in 6. & ibi Gemin. Fel. in c. in nostra in 8. coroll. hoc tit. alias dispensatio est nulla in totum, d. c. non potest. & ibi Franc. numero secundo & tertio, nisi limitatio sit consueta & notoria. c. bon. mem. el. 1. vers. contra de el. et l. si vero §. 1. ff. qui satù dare cog. l. emptorem in princ. ff. de act. empt. Felin. in c. in nostra num. 15. hoc tit. Crescent. decis. 14. de præb. Rot. decis. 32. numero 27 quarto, hoc tit. in nov. Differunt ¶ dispensatio, & facultas dispensandi; dispensatio respicit favorem, certæ personæ, cum qua est dispensandum, strictè venit interpretanda, c. quod dilectio de consang. & aff. c. 1. §. fin. de fil. presbyt. in 6. c. non potest. de præb. in 6. c. odia de reg. jur. in 8. sufficit, quod in aliquo operetur, c. non potest §. cum vero de præb. in 6. pulchra gloss. in c. si autem in verbo nisi 36. quasi. 2. Ripa in c. ad aures num. 35. & pluribus seqq. hoc

Summa in Decretales.

tit. Felin. in c. postulasti n. 9. & seqq. hoc tit. & est odiosa, quia vulnerat jus commune: c. dudum 2. §. insuper de elect. gloss. inordinarii in verbo dispensationes de off. ordin. in 6. franc. in 6. 1. num. 9. de fil. presbyt. in 6. facultas dispensandi alicui concessa quoad patientes defectum, est favorabilis, censetur beneficium principis, & late est interpretanda: c. fin. & ibi gloss. 2. mag. de simon. c. at si clerici §. de adulterio & ibi Pan. numer. 11. de iud. & Can. Pur. decis. 39. lib. 9. franc. in c. 1. sub num. 5. de fil. presbyt. in 6. Ripa in d. c. ad aures num. 43. Felin. in d. c. postulasti sub. num. 11. vers. limita 4. & num. 12. in illa sub simplicibus defectibus non comprehenditur mixtus, l. vim passam §. præscriptione ff. de adult. & ibi DD. post. gloss. l. 2. & ibi DD. ff. de verb. oblig. ut in adulterino dispensato, sed nato ex adulterio geminato, Oldra cons. 247. §. 1. Instit. de nupt. in fine & ibi gloss. & DD. vel ex adulterio & incestu, Bald. in l. eam quam num. 36. C. de fideicom. nec in ea habet locum argumentum à pari vel minori, c. fin. de trans. Pral. Felin. in c. postulasti sub numer. 8. vers. circa 8. quasi. & c. ubi ampliatur & limitatur hoc tit. nisi minus consecutive, & necessario se habeat ad majus, c. quia in tantum & ibi gloss. 1. de præb. Anch. in d. unic. sub num. 19. de concess. præb. Felin. in c. etsi clerici §. de adult. num. 16. & 17. de iud. & tot debent esse dispensationes, quot sunt obstacula: c. pastoralis de privileg. c. ex tuarum de auct. & vsu pall. Ioan. And. in c. primo numero quinto, de fil. presb. in 6. plures cumulans Pan. in c. de multa post. n. 4. de præb. & ibi Ioan. And. & Can. Gemin. cons. 33. n. 8. hæc concessa in casibus simplicibus, comprehendit duplicem casum & defectum mixtum: Pan. in §. adulterio num. 11. & ibi Can. Bart. in d. l. 2. ff. de verb. oblig. & ibi DD. Pur. d. decis. 39. lib. 3. sed concessa super uno defectu, non extenditur ad alium concurrentem defectum, etiamsi libera facultas dispen-

D

dispen-

dispensandi sit concessa. c. 1. & ibi Franc. in ult. not. de atat. & qual. in 6. c. 1. & 2. de fl. presbye. in 6. Absolutio ꝑ per dispensationem sive indulgentiam à commisso crimine in utroque foro non datur, nisi post actam pœnitentiam, c. 1. & ibi Pan. num. 5. qui Cler. vel nov. velejus partem; c. ex tenore de temp. ordin. & non abolet infamiam aut rehabilitat ad ordines, vel beneficia, quia pœnam tantum remittit, l. fin. C. de gen. abol. l. tutor. l. generalis C. de sentent. pass. & iterum dimissa crimina in ultionem venire non patitur. c. de his & ibi gloss. & Can. de accus. Rehabilitatio, reintegratio sive restitutio expresse est concedenda, §. cum autem 15. vers. sed si Instit. quib. mod. ius pat. pot. sol. & ibi DD. l. 1. C. de sent. pass. & restit. & in terminis nostris Paris. conf. 88. num. 19. & seqq. vol. 4. Ioan. Andr. in c. dudum el. 2. num. 24. de elect. & ibi Host. num. 35. in qua debet fieri mentio, de alio simili delicto alias commisso, à quo absolutus & rehabilitatus fuit: l. desertorem l. non omnes ff. de remilit. c. cum haberet de eo qui duxit in matrimonium quam & c. hoc vestra & ibi gloss. 11. dist. l. 3. C. de episcop. audient. Garc. de benef. p. 2. c. 3. num. 28. & seqq.

De Consuetudine.

Titulus IV.

S V M M A R I A.

- 1 Consuetudo, ut inducatur, tria requiruntur.
- 2 Consuetudo interpretativa non est necesse quod sit præscripta.
- 3 Consuetudinis effectus.
- 4 Consuetudo à præscriptione differt.
- 5 Consuetudo probanda est in specie.
- 6 Consuetudo centenaria, aut immemorabilis non censetur sublata.

DICTUM est de iure scripto, quod consistit in constitutionibus & rescriptis;

nunc breviter agamus, de iure non scripto, quod consistit in consuetudinibus. Subticitis traditis per gloss. & DD. in §. ex non scripto Instit. de iure nat. gent. & per Gail. obs. 31. lib. 2. Jus canonicum ad inducendum consuetudinem contra jus commune, (juri naturali cujus transgressio, periculum salutis inducit, quacunque consuetudine non potest derogari.) c. qua contra & seqq. 8. dist. c. fin. hoc tit. l. 2. C. qua sit long. consuetudo c. ex parte vestra hoc tit. c. 1. hoc tit. in 6. Requirit ꝑ primo, quod sit rationalis: c. fin. & ibi gloss. in verbo rationalis hoc tit. & ibi DD. consuetudo, sine veritate, vetustas est erroris: c. veritate & c. seqq. 8. dist. dicitur rationalis illa, quæ, vel cujus similis, approbatur à iure, arbitrio iudicis. Ioan. Andr. in d. c. fin. nu. 26. & seqq. post gloss. in verbo rationalis & in Can. Secundo frequentiam actuum, §. e non scripto & ibi gloss. in verbo diuturni Instit. de iur. gent. nat. & civili l. sed & ea l. nam imperator ff. de leg. arbitrio iudicis, l. 1. in fine & l. seqq. ff. iur. deliber. l. in venditione §. 1. vers. de tempor. ff. de bon. auc. iud. poss. l. 1. §. effractores ff. de effract. & c. l. continuus §. cum ita ff. de verb. oblig. iudiciorum, sive non iudiciorum: l. eum de consuetudine ibi an etiam cony. dicto & c. & l. nam imperator ubi consuetudinem aut rerum perpetuo iudicatarum ff. de leg. & c. Bart. in l. de quibus nu. 12. & 13. ff. de leg. Quæ æquipolleat consensui dato in communi, non in particulari: l. 1. C. qua sit long. consuetud. l. an in totum C. de adif. prin. l. cum de consuetudine ff. de leg. & c. gl. fin. in c. vers. item requiritur quod maior hoc tit. Tertio quod sit præscripta, id est obtenta, per cursum temporis ad præscriptionem requisiti: iure civili sufficiunt decem anni, etiam in consuetudine contra jus civile: l. de quibus & ibi gloss. in verbo inveterata, & l. diuturna ff. de leg. gloss. in rub. C. qua sit long. consuetudo. iure canonico